

MEMORANDUM

Van: MR. Kwantes

12 April 1950.

Aan: ~~DOA~~

[5330]

Aantekeningen betr. de arrestatie van Sultan van Pontianak, Hamid II.

Sultan Hamid II van Pontianak, Minister Zonder Portefeuille van de R.I.S. en tot 1 April jl. Generaal-Majoor van het KNIL en Adjudant in b.d. van H.M. de Koningin, werd in de vroege ochtend van 5 April gearresteerd, op het moment dat hij zich voorbereidde om naar Pontianak te vertrekken.

Er wordt niet over gedetailleerde en onomstotelijk vaststaande gegevens omtrent de reden van zijn arrestatie beschikt. Aan Sultan Hamid II wordt door de R.I.S regering ten laste gelegd, dat hij kennis droeg van en steun verleende aan de opstandige beweging van Westering. Hij zou - blijkens een gevonden schema - zelfs de leider van de door Westering aangevoerde verzetslieden zijn.

Het is momenteel nog niet mogelijk de waarheid van deze beschuldigingen te controleren. De volgende factoren zullen bij Hamid's eliminatie echter zeker een belangrijke rol hebben gespeeld:

Door zijn antecedenten is Hamid voor de R.I.politiek onaanvaardbaar. Zijn opname in de R.I.S.regering is stellig alleen te danken aan de overweging, dat men de federale groep, in de B.F.O. vertegenwoordigd, niet dadelijk geheel zou kunnen negeren.

Tot October 1948 is Hamid steeds opgetreden als een overtuigd aanhanger van een politiek van krachtig optreden tegen de R.I. Eerst nadat de plannen om een federale interim-regering te vormen werden doorkruist en vernietigd door de tweede militaire actie, volgde Hamid de weg in de B.F.O., die reeds eerder door Oost-Indonesie en Pamundan was aangegeven, n.l. die van een verzoenende houding t.o.v. de R.I., uiteindelijk resulterende in nauwe samenwerking van R.I. en B.F.O.

MEMORANDUM

Van:

Aan:

-2-

F
Behalve Hamid's politieke antecedenten zijn waarschijnlijk ook zijn persoonlijke eigenschappen de oorzaak van zijn arrestatie. Dit valt in een milieu, waar persoonlijke kwesties een zo grote rol spelen, niet te verwonderen. Hoewel intelligent en bij tijden energiek en voortvarend, mist Hamid in grote mate bezonnenheid en evenwicht. Zijn eerzucht en ijdelheid hebben hem bewogen naar een vooraanstaande plaats in het nieuwe bestel te dingen, waar hij zich door zijn politieke opvattingen en door zijn sterke verknochtheid aan het Koninklijk Huis, op den duur niet zou kunnen handhaven.

Teleurstelling over het feit, dat hij niet de begeerde plaats als Minister van Defensie van de R.I.S. kreeg, zal zeker een rol bij zijn houding t.o.v. de R.I.S.regering en in het bijzonder van de Sultan van Djocja hebben gespeeld.

Het is zeer waarschijnlijk te achten, dat Hamid zich, door bravour en ergernis gedreven, heeft laten verleiden om contact op te nemen met Westerling en om links en rechts tactloos en zelfs gevaarlijk commentaar te leveren op diens optreden-

Het is opvallend, dat de R.I.S. zeer lang met de arrestatie van Hamid II gewacht heeft, ofschoon zij reeds in Februari op de hoogte was van zijn contact met Westerling. Men kan veronderstellen, dat de R.I.S.regering heeft willen wachten op Hamid's ontslag als Generaal-Majoor, doch men kan de plotselinge arrestatie ook in verband brengen met de pogingen van de R.I. en haar aanhangers in het R.I.S.parlement om een einde te maken aan het bestaan van de daerah West-Borneo. (op de dag van zijn arrestatie zou de politie van West-Borneo in het R.I.S.parlement worden besproken).

T
De smadelijke val van de Sultan van Pontianak Hamid zijn optreden tegen de R.I.S. en zijn langdurige afwezigheid uit zijn Sultanaat kunnen deze pogingen slechts ten goede komen.

-3-

MEMORANDUM

-3-

Van:

Aan:

De laatste berichten wijzen erop, dat men Hamid niet wil vervolgen, van deze kwestie geen geruchtmakende zaak wenst te maken en hem een gedwongen verblijfplaats zou willen aanwijzen.

Het lijkt niet waarschijnlijk, dat men deze tactiek volgt omdat men zich zou generen voor het optreden tegen een regeringspersoon. Meer aannemelijk lijkt het, dat men op dit moment de zelfbestuurder Hamid ontziet, ten einde de zelfbestuurders van O.Indonesie en in het bijzonder die van Zuid-Celebes niet te prikkelen. De situatie in O.Indonesie is précair en de zelfbestuurders in die deelstaat hebben in het algemeen steeds een sterk afwijzende houding aangenomen tegenover elk unitaristisch streven.

Hoewel derhalve de R.I.S.regering er alle belang bij had om Hamid te elimineren, zal zij er anderzijds voorlopig opgesteld zijn om de Hamid-affaire op de achtergrond te houden.

K¹²/₄

13
14

(X)

Ook al door het feit dat hy by de kabinetsvorming dreigde als hy niet werd opgenomen de federalisten alom in beweging te zetten hetgeen hem onmiddellyk zovel stemmen bezorgde by de keuze van de drie formateurs dat hy de Sultan van Djokja voorbystreefde, hetgeen Soekarno tenslotte oploste door vier formateurs aan te wyzen: Djokja vergaf hem deze stunt niet .

HNB

F

Hy zetste en kletste tegen wie het maar horen wilde op een voor een zo humorloze maatschappy als de Indon-sische volmaakt onaanvaardbare wyze(pochverhalen: "Als ik Westerling was zou ik het hele zoodje direct gevangen hebben genomen enz)

T

Hamid heeft herhaaldelyk getracht naar West Bornea terug te keren, maar de laatste maand is zyn terugkeer steeds op Oosterse wyze tegengewerkt en onmogelyk gemaakt.

P

De berichten maken de indruk dat de RIS eigenlyk niet goed weet hoe zy met Hamid aanmoet; anders dan met Westerling die door Nederl dwaasheden werd weggewerkt, blyft de is met H in de maag